

Alles doen, alles doen overeenkomstig...

Op enkele plaatsen in Tenach staat dat iemand iets uitvoert wat een ander hem opdraagt. Hierbij worden twee uitdrukkingen gebruikt: *Doen alles wat iemand zegt*, en: *Doen overeenkomstig alles wat iemand zegt*.

Het voorzetsel *ke* vertaal ik met 'overeenkomstig', in navolging van de Herziene Statenvertaling en Smelik. Ook Bachrach heeft 'according'. Oussoren en de Amsterdamse vertaling hebben 'naar'.

De vraag is of *ke* betekent 'precies als', of 'ongeveer als'.

Onder hen die de optie 'precies' weergeven zijn, zoals de NBV21: Freedman en Campbell die 'exactly' vertalen. Anderen vertalen 'just' dat ook 'precies zal betekenen: Sasson, LaCocque, de Waard. Jouon heeft: exactement.

In Ruth hoofdstuk 3:6 zegt Noömi tegen Ruth wat ze op de dorsvloer moet doen. Ruth antwoordt dat de alles zal doen 'naar' wat haar schoonmoeder haar zegt.

Campbell vertaalt: 'exactly'. Maar hij zegt dan daarbij: Ze deed wat Noömi haar bevolen had, tot een bepaald punt. In plaats wachten tot Boaz háár zegt wat zij moet doen, staat er dat zij hèm zegt wat hij moet doen. Maar dan is volgens mij 'exactly' hiermee in tegenspraak.

Ik kom dan ook tot de conclusie dat *ke* niet betekent 'precies als', maar 'overeenkomstig': 'ongeveer zoals', 'naar'.

Zeggen en doen overeenkomstig wat gezegd is

In Ruth is het de schoonmoeder die haar schoondochter iets opdraagt, in Exodus 18:24 staat dat het de schoonvader is die adviseert. En Mozes deed alles wat zijn schoonvader hem gezegd had (niet 'overeenkomstig alles'). In het vervolg van het verhaal blijkt dat ook: Jethro adviseert Mozes leider aan te stellen over duizend. En Mozes doet dat. Jethro adviseert Mozes leiders aan te stellen over honderd. En Mozes doet dat. Jethro adviseert leiders aan te stellen over vijftig. En Mozes doet dat. Jethro adviseert leiders aan te stellen over tien. En Mozes doet dat.

Hierbij vallen twee dingen op: Uitsluitend in Exodus 18:24 en in Ruth 3:5 wordt het werkwoord 'zeggen' gebruikt bij wat gedaan moet worden. (In Exodus 18:17 staat dat Mozes' schoonvader 'zei', en in vers 19 staat dat hij Mozes raadt naar zijn stem te horen). Verder wordt altijd 'opdragen/bevelen' gebruikt als gaat over 'alles doen' of 'overeenkomstig alles doen': Genesis 6:22, 7:5, Exodus 40:16, Esther 4:17 en Ruth 3:6.

Het tweede is dat blijkbaar Mozes precies doet wat zijn schoonvader hem gezegd had. Terwijl Ruth een eigen manier vindt om hiermee om te gaan.

Jethro, de schoonvader van Mozes gedroeg zich blijkbaar niet autoritair tegenover Mozes, maar gaf alleen advies. En Mozes van zijn kant volgde precies de adviezen van zijn schoonvader op, en gedroeg zich ook niet autoritair.

Lukas de Groot, Juni 2023